



i żeś przez Krzyż Twój święty świat odkupić raczył. Mimo tego, że duchowe przesłanie krzyża Chrystusowego jako narzędzia powszechnego Pojednania z Bogiem i znaku rozpoznawczego chrześcijaństwa pozostaje niezmiennie, w skutek różnych tradycji chrześcijańskich krzyż stał się znakiem wyróżniającym chrześcijańskie ziemie i obrządku. Odmiany krzyża znacznie odbiegają od jakichkolwiek norm standartowych.

Krzyż

Łaciński

Według świadectw biblijnych, krzyż, na którym umarł Jezus Chrystus - tzw. krzyż składany - był skonstruowany z pionowej i poziomej belek. Forma ta była właściwa dla stosowanych przez Rzymian narzędzi tortur, a ponieważ Rzymianie posługiwali się językiem łacińskim, krzyż o takich kształtach otrzymał nazwę krzyża łacińskiego. Aby zapobiec rozerwaniu ciała pod jego ciężarem, w środku krzyża umieszczano ledwie zauważalną podpórkę, na której wspierał się korpus skazanego, a na szczycie pionowej belki nad głową skazańca - tabliczkę z rodzajem winy. W przypadku Pana Jezusa napis ten został sporządzony w językach hebrajskim, greckim i łacińskim i brzmiał: Jezus Nazarejczyk, Król Żydowski (Oryginał łaciński - INRI. Por. J 19, 19).



Krucyfiks Po Soborze Nicejskim II w 787 r., kiedy ostatecznie ukształtowała się teologia figuralnego przedstawienia Chrystusa jako człowieka w widzialnej postaci, chrześcijanie zachodni dodali do łacińskiej konstrukcji krzyża jeszcze pasyjkę (ciało umęczonego Zbawiciela). Właśnie ta forma krzyża jest dzisiaj najbardziej znana i używana przez chrześcijan Kościoła łacińskiego (rzymskokatolickiego). Chrześcijanie Wschodni natomiast nawet po soborze Nicejskim, który powstrzymał w Bizancjum ruch niszczycielki wizerunków Pana Jezusa i Świętych, wstrzymywali się przed ukazaniem na krzyżu umęczonego ciała Zbawiciela. Tradycja ta pozostała aż do naszych dni i jest wyrazem zachowania tajemnicy wobec ludzkiej natury Chrystusa i Jego śmierci.



Krzyż Prawosławny. Krzyż Ruski Mistyczne rozumienie słów Pana Jezusa, wypowiedzianych podczas konania i agonii krzyżowej, oraz kult dobrego Łotra - jako pierwszego kanonizowanego przez samego Pana Jezusa - były powodem do tego, żeby dodać do krzyża nowe szczegóły, mające swe dyscyplinarny i teologiczny wymiary. Tak, w XI w. patriarcha konstantynopolitański Michał Cerulariusz postanowił, aby chrześcijanie obrządków wschodnich powszechnie przedstawiali krzyż według z góry ustalonego kanonu. Powinien on być posiadać trzy poprzeczki: górną – przeznaczoną na tabliczkę z tytułem winy, środkową - trzymającą ramiona i dolną, która, według domniemania, była używana jako podnózek dla stóp skazańca. Dolna poprzeczka (podnózek), pochylona w prawo w dół, zaczęła symbolizować nawrócenie się jednego z dwóch łotrów, zawieszonych na Golgocie razem z Chrystusem. Ten właśnie po lewej

stronie miał otrzymać od Chrystusa przebaczenie. Jedną z wersji krzyża bizantyjskiego został tzw. krzyż ruski o bardzo podobnych kształtach (skośna dolna belka i bez poprzeczki z tytułem winy). Ta forma krzyża była znana na Rusi Kijowskiej już od momentu oficjalnego przyjęcia chrztu w 988 r.

Na ziemiach dawnego Wielkiego Księstwa Litewskiego, od którego biorą swój początek współczesna Białoruś i Litwa, pojawienie się pierwszych krzyży było związane z przybyciem tutaj misjonarzy z katolickiego Zachodu lub bizantyjskiego Wschodu. W tym czasie wyróżnikiem dwóch pokrewnych sobie obrządków i kultur chrześcijańskich – zachodniego (katolickiego) i wschodniego (bizantyjskiego) stały się kształty krzyża łacińskiego i prawosławnego.

Wiadomo jest, że chrześcijańska heraldyka posiada około 300. różnych odmian kształtów krzyża. Każda z tych odmian świadczy o tym, że w chrześcijaństwie istniała pewna dowolność w przedstawianiu kształtów drzewa, na którym został zawieszony Zbawiciel. Nie powstało też jednakowych norm czy kanonów co do ukazywania przez chrześcijan Zachodu i Wschodu tego samego kształtu krzyża. Ich odmiany przeważnie kształtowały się w świetle nauczania miejscowych teologów i religijnego zmysłu wiernych. Tak przebogata mozaika odmian krzyży oznacza, że dla chrześcijan była ważna wówczas nie tyle zewnętrzna forma krzyża, ile duchowa treść tego znaku.

Wskutek tak różnorodnej symboliki krzyża trudno jest dzisiaj jednoznacznie określić, jak w rzeczywistości mógł wyglądać krzyż, na którym zawisł nasz Zbawiciel Jezus Chrystus. Różnorodność kształtów odsłania jednak przed chrześcijanami rzeczywistość, która jest ponad wszystkimi odmianami i podziałami. Jest to rzeczywistość Chrystusa, który rzeczywiście umarł za nas wszystkich na krzyżu. Tajemnica męki i śmierci Boga – Człowieka, tajemnica Jego Krzyża była i będzie dla człowieka wierzącego wielką inspiracją do uznania historyczności Jezusa i powodem do adoracji narzędzia Odkupienia całej ludzkości.